

(۷) «أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عَيْسَى فِي نَوَادِرِهِ عَنْ أَبِيهِ قَالَ: سُئِلَ الصَّادِقُ عَ عَنِ الْخُضْخُضَةِ، فَقَالَ إِثْمٌ عَظِيمٌ قَدْ نَهَى اللَّهُ عَنْهُ فِي كِتَابِهِ، وَفَاعِلُهُ كَنَاحٍ نَفْسِهِ وَ لَوْ عَلِمْتَ بِمَا يَفْعَلُهُ مَا أَكَلْتَهُ مَعَهُ فَقَالَ السَّائِلُ، فَبَيَّنَ لِي يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مِنَ كِتَابِ اللَّهِ فِيهِ فَقَالَ قَوْلُ اللَّهِ فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأَوْلَيْكَ هُمُ الْعَادُونَ وَ هُوَ مِمَّا وَرَاءَ ذَلِكَ، فَقَالَ الرَّجُلُ أَيَّمَا أَكْبَرِ الرِّثَا أَوْ هِيَ فَقَالَ هُوَ ذَنْبٌ عَظِيمٌ قَدْ قَالَ الْقَائِلُ بَعْضُ الذَّنْبِ أَهْوَنُ مِنْ بَعْضٍ، وَ الذَّنُوبُ كُلُّهَا عَظِيمٌ عِنْدَ اللَّهِ، لِأَنَّهَا مَعَاصِي وَ أَنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مِنَ الْعِبَادِ الْعِصْيَانَ - وَ قَدْ نَهَانَا اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ لِأَنَّهَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ، وَ قَدْ قَالَ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُوا حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ.»^۱

سند روایت:

کتاب نوادر احمد بن محمد بن عیسی را آیت الله زنجانی متعلق به حسین بن سعید اهوازی می داند و انتساب آن را به احمد بن محمد بن عیسی قبول ندارد. ولی نکته مهم آن است که «پدر احمد» (یا حتی پدر حسین بن سعید) نمی تواند مستقیم از امام صادق روایت نقل کرده باشد و لذا روایت مرسله است. در مقابل ۲ روایت نیز حکم به جواز داده اند:

(۱) «و عَنْهُمْ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِي يَحْيَى الْوَاسِطِيِّ عَنْ إِسْمَاعِيلَ الْبَصْرِيِّ عَنْ زُرَّارَةَ بْنِ أَعْيَنَ عَنْ

أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الذُّكِّ فَقَالَ نَاكِحٌ نَفْسِهِ لَأَ شَيْءٍ عَلَيْهِ.»^۲

سند روایت:

احمد بن محمد (یا بن خالد و یا بن عیسی)

ابی یحیی الواسطی عبارت است از سهل بن زیاد که مورد قبول است.

اسماعیل بصری (ابو اسماعیل بصری) نیز مورد قبول است چراکه مروی عنه ابن ابی عمیر است.^۳

مرحوم صاحب وسائل درباره این روایت می نویسد:

«أَقُولُ هَذَا مَحْمُولٌ عَلَى التَّقِيَّةِ لِمُؤَافَقَتِهِ لِجَمَاعَةٍ مِنَ الْعَامَّةِ أَوْ عَلَى الْإِنْكَارِ دُونَ الْإِخْبَارِ كَأَنَّهُ قَالَ إِذَا كَانَ نِكَاحٌ مِثْلَ الْجَدَّةِ وَالْعَمَّةِ وَالْخَالَاتِ مُحَرَّمًا فَكَيْفَ يَجِلُّ نِكَاحُ الْإِنْسَانِ نَفْسَهُ أَوْ عَلَى أَنَّهُ لَأَ شَيْءٍ عَلَيْهِ مُعَيَّنًا لَأَ يَزِيدُ وَ لَأَ يَنْقُصُ فَإِنَّ عَلَيْهِ التَّغْزِيرَ بِحَسَبِ مَا يَرَاهُ الْإِمَامُ أَوْ عَلَى مَنْ جَهَلَ التَّحْرِيمَ فَلَا حَدَّ

۱ . وسائل الشیعة، ج ۲۸، ص ۳۶۴.

۲ . وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۵۳.

۳ . فهرست طوسی، ص ۵۳۲.

عَلَيْهِ أَوْ عَلَى الدُّلْكِ لَا بِقَصْدِ الاسْتِمْنَاءِ بَلْ بِقَصْدِ الاسْتِبْرَاءِ أَوْ لِتَحْصِيلِ الْإِنْتِشَارِ لِلنُّكَاحِ الْمُبَاحِ أَوْ نَحْوِ ذَلِكَ»^۱

۲) «وَعَنْهُ عَنِ الْبَرْقِيِّ عَنْ ثَعْلَبَةَ بْنِ مَيْمُونٍ وَحُسَيْنِ بْنِ زُرَّارَةَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَنِ رَجُلٍ يَعْبَثُ بِيَدَيْهِ حَتَّى يُنْزَلَ - قَالَ لَا بَأْسَ بِهِ وَ لَمْ يَبْلُغْ بِهِ ذَاكَ شَيْئاً»^۲

سند روایت:

شیخ طوسی به اسناد خود از احمد بن محمد بن عیسی از برقی (ابی عبدالله محمد بن خالد) روایت می کند. ثعلبه بن میمون: نجاشی می نویسد^۳: «کان و جهاً فی اصحابنا قارئاً فقیهاً نحوياً لغویاً راویة و کان حسن العمل، کثیر العبادة و الزهد، روی عن ابی عبدالله و ابی الحسن، له کتاب تختلف الروایة عنه. قد رواه جماعات من الناس.» کشی نیز او را «تقفة، خیر، فاضل، مقدم، معلوم فی العلما و الفقها و الاجله من هذه العصابة»^۴

حسین بن زراره: فرزند زراره است که به خاطر اینکه مروی عنه صفوان بن یحیی است توثیق می شود. مرحوم صاحب وسائل در این باره می نویسد:

«أقول حمله الشيخ على أنه ليس عليه شيء مؤظف لا يجوز خلافه بل عليه التعزير بحسب ما يراه الإمام و يمكن حمله على التقيية لما مر هنا و في النكاح و لما يأتي»^۵

مرحوم صاحب جواهر درباره این روایت می نویسد:

«و ما فی خبر ثعلبة بن میمون و حسین بن زرارة «سألته عن الرجل يعبث بيديه حتى ينزل، قال: لا بأس به، و لم يبلغ به ذاك» و نحوه غیره شاذ محمول علی نفی الحد، أو علی السؤال عن عبث بيديه مع زوجته أو أمته لا مع ذكره أو غير ذلك، أو مطرح للاتفاق ظاهراً علی الحرمة المستفادة

۱. وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۳۵۳.

۲. وسائل الشیعة، ج ۲۸، ص ۳۶۳.

۳. ص ۱۱۷.

۴. ص ۴۱۲.

۵. وسائل الشیعة، ج ۲۸، ص ۳۶۳.

مما عرفت و من قوله تعالى: الَّذِينَ هُمْ يُفْرُجُهُمْ» الآية و من لعن النبي (صلى الله عليه و آله)
«الناكح كفه» و من غير ذلك.»^۱

ما می گوئیم:

۱. در جمع بین این دو دسته روایات، ۴ وجه جمع گفته شده است:
✓ الف) جمع اول صاحب وسائل: که روایات مجوزه را حمل بر تقیه کرده است؛ روشن است که این جمع صحیح نیست چراکه اهل سنت هم همانند شیعه حکم به حرمت می کرده اند.
✓ ب) جمع دوم صاحب وسائل: روایات مجوزه را به صورت سوالی و استفهام انکاری بخوانیم، این جمع نیز خلاف ظاهر روایت است.
✓ ج) جمع سوم صاحب وسائل: روایات مجوزه را حمل بر «نفي حدّ» نمائیم، اما این نیز خلاف ظاهر است.
✓ د) جمع چهارم صاحب وسائل: روایت مجوزه را حمل بر صورتی بدانیم که مکلف جاهل به حکم است، که این نیز خلاف ظاهر است.

۲. اما مرجحات به نفع دسته اول است چراکه شهرت فتوایی و اجماع فقها بر این مطلب قائم است چنانکه صاحب جواهر^۲، ابن زهره^۳، صاحب ریاض^۴، علامه حلی^۵، بر حرمت این عمل ادعای اجماع کرده اند.*
اللهم الا ان يقال آنچه مرجح است، شهرت روایی است که در هر دو دسته موجود است.
۳. برخی از بزرگان^۶ خواسته اند دلالت آیات پنجم تا هفتم سوره مومنون «وَالَّذِينَ هُمْ يُفْرُجُهُمْ حَافِظُونَ - اِنَّا عَلَىٰ اَزْوَاجِهِمْ اَوْ مَا مَلَكَتْ اَيْمَانُهُمْ فَاِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ - فَمَنْ ابْتغى وَّرَاءَ ذٰلِكَ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْعٰدُوْنَ.»

۱. جواهر الكلام، ج ۴۱، ص ۶۴۸.

۲. ج ۴۱، ص ۶۴۸.

۳. الجوامع الفقهية، ص ۵۶۲.

۴. ج ۲۰، ص ۵۰۰.

۵. تذكرة الفقها، ج ۲، ص ۵۷۷.

۶. مکارم شیرازی، پنج نکته مهم درباره خود ارضاعی.

«و کسانی که پاکدامند - مگر در مورد همسرانشان یا کنیزانی که به دست آورده اند که در این صورت بر آنان نکوهشی نیست - پس هر که فراتر از این جوید آنان از حد درگذرندگانند.»

و آیات ۲۹ - ۳۱ سوره معارج «الَّذِينَ هُمْ لِأَعْتَابِهِمْ حَافِظُونَ - إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ - فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ.»

و کسانی که دامن خود را حفظ می کنند - مگر بر همسران خود یا کنیزانشان که [در این صورت] مورد نکوهش نیستند - و هر کس یا از این [حد] فراتر نهد آنان همان از حد درگذرندگانند.»

را نیز دال بر حرمت استمنا دانسته و از مرجحات به حساب آوردند که سابقاً در دلالت این آیات بر امثال این بحث خدشه کردیم (چراکه حفظ فرج به معنای حفظ از غیر است و شامل چنین مواردی نمی شود).

